

آسیب شناسی فضای مجازی و خانواده

حمید جعفریان یسار^۱، ناهید خدایاری^۲، لیلا حسن زاده^۳

^۱ استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد، مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران

چکیده

امروزه گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات به گونه‌ای است که در هر کجای زندگی انسان، جلوه‌های حضور فناوری اطلاعات و ارتباطات به چشم می‌خورد. اینترنت و سرویس‌های ارائه شده در قالب آن، در عین حال که ابزار مفیدی برای کسب و تبادل اطلاعات است اما می‌تواند مخرب نیز باشد. این مقاله با هدف بررسی فضای مجازی و اثر آسیب آن در خانواده پرداخته است. بررسی و گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای و اینترنت نشانگر این بودند که اینترنت ابزار قدرتمندی است که هم می‌تواند باعث فساد گردد و هم ابزار آموزش و تعلیم و رشد علمی، فرهنگی و اجتماعی نوجوانان را فراهم آورد. با توجه به این که این پدیده نوظهور است، دارای تهدیداتی است، بنابراین پیش از آینده پژوهی فضای سایبر باید به شناخت بیشتر و عمیق تر از فضای سایبر پرداخته شود. پیامدهای فضای سایبر در حوزه‌های راهبردی، فرهنگی، اجتماعی با ذکر فرصت‌ها و تهدیدات، گاهی اثرگذار در شناخت سایبر به شمار می‌آید. پدیده‌هایی همچون بازیگری و تغییر هویت، گسترش و تولید ناهنجاری اخلاقی، انزوای واقعی، رفتار اجتماعی شبکه‌ای، تغییر سبک زندگی، اعتیاد مجازی، زندگی دوم، تأثیر بر بنیان خانواده، ترویج بی‌دینی، نقص حریم خصوصی و ... از پیامدهای فضای سایبر محسوب می‌شود. در این پژوهش نگارندگان به بررسی فضای مجازی و اثر آسیب آن در خانواده پرداخته می‌شود و وادامه راهکارهایی جهت پیشگیری از تأثیرات مخرب آن ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: فضای مجازی، آسیب اجتماعی، خانواده، روابط اجتماعی، تأثیرات اجتماعی

مقدمه

هدف نهایی این پژوهش، کشف ابداع و تبیین توصیه‌ها و سیاست‌هایی مؤثر، برای کاهش پیامدهای نامطلوب فضای سایبر و بهره‌گیری شایسته از فرصت‌های پدید آمده از فضای سایبر است.

فضای سایبری نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی است با اینکه عمر خیلی زیادی ندارد، به خوبی توانسته در زندگی مردم در سنین مختلف جا باز کند.

مردم از گروه‌های اجتماعی متفاوت در فضای مجازی گردهم آمده‌اند و بدون محدودیت هر لحظه در هر کجا که باشند می‌تواند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهند ارتباط برقرار کند. و این امر به مرور میزان کنترل خانواده‌ها و مدارس آموخته‌های نسل جدید و نیز کیفیت و جهت‌گیری‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها، مدارس و جامعه را متأثر ساخته است. بنابراین لازمه تعادل در این محیط‌های مجازی برخورداری از یکسری مهارت‌های فنی و فناوری است.

اینترنت و سرویس‌های ارائه شده در قالب آن، در عین حال که ابزار مفیدی برای کسب و تبادل اطلاعات است اما می‌تواند مخرب نیز باشد، به بیان دیگر، اینترنت ابزار قدرتمندی است که هم می‌تواند باعث فساد گردد و هم ابزار آموزش و تعلیم و رشد علمی، فرهنگی و اجتماعی نوجوانان را فراهم آورد. در نتیجه بررسی مسائل مربوط به این شبکه‌ها جهت اتخاذ تصمیمات صحیح و برنامه‌ریزی دقیق توسط مسئولان فرهنگی و اجتماعی و نیز والدین ضروری است.

حال با توجه به این مقدمه این سؤال مطرح می‌شود که تأثیرات فضای مجازی چیست و چگونه می‌توان از تأثیرات زیانبار آن پیشگیری نمود.

اهمیت تحقیق

با توجه به اهمیت فضای مجازی در توسعه جوامع در جامعه ما نیز در سال‌های اخیر به فناوری اطلاعات ارتباطات توجه زیادی شده است ولی در این رابطه آسیب‌های جدی وجود دارد که ضروری است به ریشه‌یابی آن پرداخت. «کشور ما از نظر بهره‌مندی از اینترنت در بین ۱۸۷ کشور جهان رتبه ۸۷ دارد که ۳۵ درصد استفاده‌کنندگان اینترنت را قشر جوان تشکیل می‌دهند و میانگین مصرف شده برای اینترنت ۵۲ دقیقه در هفته (صادقیان، ۱۳۸۴) شبکه‌های دوست‌یابی در کشور ما در میان جوانان رتبه سوم در این شبکه‌ها کسب کرده‌اند (ستارزاده، ۱۳۸۶).

فرهنگ رسانه‌ای اینترنت، فضای ذهنی جوانان را اشتغال کرده و از آن مهمتر، نمایانگر نقش خانواده در کنار این ابررسانه است که والدین روی فرزندان خود تا چه حد کنترل تربیتی و نظارت اخلاقی دارند.

بروز آسیب‌های نوظهور می‌تواند زمینه‌ساز نوع جدیدی از آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد، به همین دلیل، برنامه‌ریزی برای شناسایی، پیشگیری و کاهش آسیب‌های نوظهور لازم و ضروری است. در این مقاله سعی شده است به آسیب‌های مرتبط با اینترنت به ویژه عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته و برای رفع این گونه معضلات پیشنهاداتی ارائه می‌گردد.

مبانی نظری در مورد تأثیرات فضای مجازی و تربیت اسلامی یکی از بزرگترین مسائل اجتماعی که جوامع امروزی به آن مبتلا هستند، ضعف بنیاد خانواده است. از آنجایی که مشکلات خانواده به صورت نابه‌هنجاری اجتماعی بروز میکند، خانواده و سلامت آن از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار هستند. صرف نظر از آمار و ارقام بالا و روزافزونی که در مسائلی مانند بالا رفتن سن ازدواج - طلاق - فرار از منزل، فحشا و سایر مسائل خانوادگی وجود دارد، سرد شدن ارتباطات عاطفی، نارضایتی‌ها از زندگی خانوادگی است که باعث ناکامی و شکست‌های بزرگی در زندگی جوانان شده است. اینها نشان از مشکلات عمیقی در سطح خانواده دارد

که به نوعی باید ریشه یابی و درمان شوند. یکی از زمینه های اصلی در بروز مشکلات خانوادگی و اصولاً نارضایتی از زندگی مشترک، فضای مجازی است که تحت تأثیر تولیدات رسانه ای به وجود آمده و باعث شده تا سطح توقع و ارضاء از زندگی های مشترک را به ویژه در میان نسل جوان بالا ببرد. تحت تأثیر این فضا، آنچه جوان باید از زندگی مشترک انتظار داشته باشد. به نوعی تحریف می شود و لذت و صمیمیتی که از برنامه ها و محتویات رسانه ها، مانند فیلم ها و سریال ها در اذهان جوانان نقش میبندد تا حد بسیار زیادی در زندگی طبیعی قابل دستیابی نخواهد بود و این میتواند تبعات زیانباری برای آینده جوانان به همراه داشته باشد.

اعتیاد به اینترنت

یکی از آسیب های اینترنت، اعتیاد به آن است و در جامعه ما نیز با گسترش روز افزون اینترنت شاهد این مسئله هستیم نتیجه پژوهش های انجام شده در کشور ما نشان می دهد که بیشترین استفاده کنندگان از اینترنت جوانان هستند و ۳۵ درصد از آن ها به دلیل حضور در چت روم، ۲۸ درصد برای بازی های اینترنتی، ۳۰ درصد به منظور چک کردن پست الکترونیکی و ۲۵ درصد به دلیل جستجو در شبکه های جهانی هستند (رحیمی، ۱۳۹۰). اعتیاد به اینترنت میتواند مشکلات جدی تحصیلی و خانوادگی برای مخاطبان به وجود آورد اگر استفاده کنندگان از اینترنت نتوانند به مدت یک ماه دوری از اینترنت را تحمل کنند، در معرض خطر اعتیاد به آن قرار دارند. و متأسفانه شاهد این پدیده در میان جوانان هستیم. به طوری که برخی از جوانان شبها را تا صبح با اینترنت می گذرانند و تمام صبح را خواب هستند و این مسئله آغازگر آسیب های متعدد دیگر نیز میشود. از جمله این آسیب ها میتوان به آسیب های خانوادگی، ارتباطی، عاطفی، روانی، جسمی و اقتصادی اشاره کرد (رحیمی، ۱۳۹۰).

آسیب فکری: استفاده از حد متعارف از اینترنت به وابستگی شدید روانی و فکری می انجامد.

آسیب جسمانی: فشارهای عصبی، چاقی، انزوا و چشم درد...

آسیب های اجتماعی و فرهنگی: گاه مشاهده می شود که افراد چنان در اتاق های گفتگو غرق میشوند که حتی زمان صرف غذا را فراموش می کنند، این ها علایمی شبیه الکلی ها یا معتادان دارند. بسیاری از آنان از بیخوابی رنج میبرند، خسته اند و روابطشان با اطرافیان به حداقل رسیده است.

گسست فکری و عاطفی: با ورود به اینترنت و رایانه به درون خانواده ها بین والدین و فرزندان جدایی فکری - عاطفی و فیزیکی رخ میدهد و پیشرفت خیره کننده فناوری تأثیرات محسوس و نامحسوس زیادی را بر زندگی دختران گذاشته است.

آسیب های اجتماعی ناشی از اینترنت

سوق دادن جوانان به سوء استفاده از وبلاگ ها و وبسایت ها اینترنتی علاوه بر مسائل خلاف اخلاق و عفت عمومی (نظیر تشویق به رابطه جنسی نامشروع) شامل موارد زیر است:

۱- توهین به ائمه و مقدسات (به علت عدم نظارت خانواده)

۲- توهین به قومیت های مختلف

۳- سایت های الحادی که نوجوانان و جوانان را به شیطان پرستی و پذیرش عقاید و سایر فرقه های ضاله تشویق میکند

ترویج بی دینی: تغییراتی در حوزه دینی در جامعه رخ داده است

۱- کاهش آموزه های دینی در خانواده

۲- دوری خانواده از شرعیت

۳- کم رنگ شدن حریم های دینی در روابط خانوادگی

شبکه های سازمان یافته ضد دینی با ایجاد اتاق ها وانجمن های عمومی، در مناسبت های گوناگون مذهبی اقدام به تولید و پخش محتوای ضد دین میکنند. اهداف عمده این شبکه ها تقدس زدایی از اعتقادات مذهبی، توهین به خداوند، قرآن، پیامبر و معصومین^(ع) ترویج انواع انحرافات اخلاقی و دور کردن کاربران از باورهای دینی است. از سوی دیگر به این نکته باید توجه شود که یکی از سیاست های اساسی غرب اشاعه تفکر اسلام /شیعه هراسی است، یعنی تبلیغ این باور که: هر دینی داشته باشید جزء اسلام بنابراین با ایجاد وبسایت ها، وبلاگ ها، شبکه های اجتماعی، انجمن های مجازی و دیگر ترفندهای مختلف (مانند بهره گیری از جذابیت های جنسی و تبلیغات وسیع) سعی در جذب حداکثری کاربران اینترنت به ویژه جوانان، در آئین های پیش از اسلام به ویژه مسیحیت دارند.

بسیاری از اتاق ها وبلاگ ها و انجمن ها زمینه گمراهی یا سردرگمی کاربران به ویژه جوانان در این حوزه فراهم میکند. زیر سؤال بردن آیات و حقایق قرآن، وجود شخصیت تاریخی حضرت محمد^(ص) را فراهم میکند که از موارد انحرافی در این فضا است.

خداوند در قرآن می فرماید:

«ولا یزالون یقاتولونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاع»

مفهوم این آیه شریفه این است که دشمنان دست از مقاتله و مبارزه با ما برنمی دارند مگر اینکه ما دست از دین خود برداریم.

«لا یجعل الله للکافرین علی المومنین سییلاً»

هرگز خداوند راهی برای نفوذ کافران در مؤمنان قرار نداده است یا قرار نمیدهد.

سؤ استفاده از اتاق های گفت و گو (چت روم)

چت میتواند یک محیط علمی باشد ولی تبدیل به یک محیط مبتذل برای بسیاری از کاربران ایرانی شده است. چت روم با توجه به زنده بودن محیط موجب انحراف دختران و سؤ استفاده از پسران نوجوان و زنان و نهایتاً از هم پاشیدن خانواده های ما شده است و بسیاری از محتواهای ارائه شده در فضای مجازی و اتاق های گفتگو(چت روم) بدون در نظر گرفتن اقتضای سنی مخاطب در معرض دید و برداشت و تحلیل وی قرار میگیرد. اغلب این محتوا اعم از متن، عکس و فیلم نیز دارای زمینه های انحرافی هستند بنابراین می توانند جوان و نوجوان را که در شرایط خاص جسمی و غلیان غرایز جنسی قرار دارد دچار سردرگمی کند و از سیر ارزش ها منحرف سازد. اتاق های گفتگو مروج سبک غربی هستند، اما انگار مأموریت این شبکه ها بیشتر برای تغییر ارزش ها و سبک زندگی حاکم در کشورهای دیگر است.

فهرست برخی از آسیب های چت کردن که میتواند کاربران را مورد تهدید جدی قرار دهد.

۱- اعتیاد به چت

۲- دوستی های بدون مرز و رابطه

۳- سهولت خیانت در روابط زناشویی و ایجاد رابطه نامشروع

۴- خطرناکتر از ماهواره، ویدئو، حتی فیلم های مستهجن

۵- قرار دادن فایل های مبتذل در دسترس عموم کاربران

۶- پخش اطلاعات خصوصی افراد بدون مجوز

۷- ناشناس بودن کاربران در اتاق های چت

۸- فریب و بهره کشی جنسی

۹- تلف شدن وقت جوانان و فاصله گرفتن از آن ها واقعیت اثرات زیانبار روانی

تضعیف نهاد خانواده و صله ارحام

کسانی که در استفاده از اینترنت افراط میکنند به جای اینکه به دنبال ارتباط برقرار کردن با ارحام و فامیل هاباشند به دنبال چت کردن و دوستیابی در خارج از خانه هستند.

تعارض ارزش ها

ورود اینترنت همراه با ارزش های غربی که مغایر با فرهنگ خودی (ارزشهای ایرانی-اسلامی) است. آسیب های زیادی به همراه داشته و در حوزه خانواده موجب تغییر نظام ارزشی در خانواده ها میشود.

انزوای اجتماعی

امروزه اینترنت در زندگی جای دوستان و نزدیکان را گرفته در حقیقت جایگزین روابط دوستانه و فامیلی شده است. طبق پژوهش های انجام شده دنیای اجتماعی در آینده دنیای منزوی خواهد شد. چرا که اینترنت با رشدی که دارد و جذابیت های کاذبی که برای نوجوانان ایجاد میکند آنها به خود معتاد خواسته و جانشین والدین میشود.

بی هویتی و بحران هویت

یکی از ویژگی های حضور در اینترنت دروغگویی و پنهان کردن هویت واقعی خود است چرا که این فضا ناشناخته است و هر کس با هویت واقعی وارد فضای سایبر شود ممکن است مورد سوءاستفاده قرار بگیرد، بنابراین مجبور است هویت واقعی خود را پنهان کند.

آسیب های فرهنگی

تأثیر فضای مجازی بر سبک زندگی

برخی از شبکه های مخصوص اشتراک عکس با قرار دادن عکس هایی از زندگی شخصی کاربران، تقویت کننده همگرایی فرهنگی، و تقلید از سبک زندگی غرب و تجمل گرایی هستند.

طبق آمار ۷۰ درصد کاربران، پینترست زن هستند ۴۲ درصد از زنان موضوعات و آموزش و آرایشی و بهداشتی را می پسندند و با دیگران به اشتراک میگذارند. بسیاری از وبلاگ ها و پایگاه های اینترنتی پربازدید. سبک زندگی غربی را به عنوان گونه ای از زندگی موفق به کاربر ایرانی ارائه میکند و عامل مشکلات اجتماعی - فرهنگی ایران را اسلام، فرهنگ ایرانی و جهان سومی بودن میدانند و نمونه بارز آن برگزاری جشن های ولنتاین و هالوین است که به عنوان یکی از روش های تغییر سبک زندگی به صورت گسترده در فضای سایبر ترویج میشود.

راهکارهایی برای ایمنی از آسیب های فضای مجازی

آموزش مهارتهای لازم به نسل جوان

آشنا کردن جوانان مخصوصاً دختران به آسیب های فضای مجازی و آموزش راه های صحیح استفاده از فضای مجازی توسط خانواده به فرزندان خود میتواند از بروز مشکلات برای جوانان و نوجوانان جلوگیری نماید. والدین باید نسبت به حضور فرزندان خود در دنیای مجازی حساسیت بیشتری داشته باشند. والدین می توانند با کسب آگاهی از فضای مجازی استفاده صحیح در اینترنت را به فرزندان خود آموزش دهند و جوانان را با مقوله اینترنت و فضای مجازی بیشتر و بهتر آشنا کنند. در این میان نهادهای فرهنگی باید آموزش های لازم را به والدین بدهند و فاصله آنها را با نسل امروز کمتر کنند.

همراهی خانواده با فرزندان

از آسیب های اینترنت تنها بودن فرزندان در دنیای مجازی است، همان طور که خانواده حساسیت ویژه ای در تنها بودن دختر و پسر نوجوان در محیط بیرون از خانه دارند، دقیقاً همان حساسیت را باید در فضای مجازی هم داشته باشند. و نگذارند نوجوانان به تنهایی وارد دنیای مجازی شوند و برای عدم برانگیختن حساسیت نوجوانان در کنترل ایشان، میتوانند رایانه را در فضای باز و جلوی چشم اعضای خانواده بگذارند و استفاده از رایانه باید همگانی باشد. هرچند بعضی از نرم افزارها برای پنهان نگهداشتن اطلاعات و پوشه های شخص وجود دارد. اگر خانواده ها آگاهی کافی داشته باشند. می توانند این موارد را هم کنترل نمایند، البته در خانواده باید صمیمیت حفظ شود به طوری که فرزند حس نکند پدر و مادرش نقش پلیس در خانه دارند.

ایجاد رابطه اعتماد بین والدین و فرزندان

فرزندان از کودکی به والدین خود اعتماد دارند، پدر و مادر خود را قبول دارند و حرفهای خصوصی خود را به ایشان میگویند این والدین هستند که با برخی اعمال ناصحیح سلب اعتماد از فرزندان خود میکنند. عدم درک صحیح کودک در صورت انجام خطا و اشتباه، سرکوفت زدن به کودک در صورت انجام خطا، مطرح کردن خطای کودکان در بین فامیل و دوستان کودک، مقایسه نابجای کودک با هم سن و سالان دوست و فامیل و احترام نگذاشتن به شخصیت کودک در اجتماع همه و همه باعث سلب اعتماد فرزندان از والدین میشود و در این صورت به والدین خود اعتماد نمی کنند. و بهترین راه در امان ماندن از سرزنش های والدین نگهداشتن یا حتی دروغ گفتن میدانند، به دلایل مختلفی نوجوانان ممکن است دچار خطا و اشتباه در فضای مجازی شوند، فرزند باید به پدر و مادر خود اعتماد داشته باشند. تا در صورت بروز لغزش به اطلاع والدین برسانند تا از آسیبهای احتمالی بعدی جلوگیری کند.

نکشاندن روابط فضای مجازی به فضای واقعی

جوانان مخصوصاً دختران نباید روابط در فضای مجازی را به دنیای واقعی سرایت دهند و با کسانی که هیچ سابقه آشنایی در دنیای واقعی ندارند، قرار و مدار در پارک ودانشگاه و... بگذارند. افراد سودجو به راحتی میتوانند با کشاندن افراد به مکان های مختلف از ایشان سوء استفاده نموده و آن هارا مورد آزار و اذیت قرار دهند. دختران در این مورد باید بیشتر رعایت نمایند و با

اندک آشنایی به جنس مخالف اعتماد نکنند. به حرفهای عاشقانه و دلسوزانه دیگران دل نبندند تا از صدمات و لطمات غیر قابل جبران در امان باشند. که پشیمانی های بعدی سودی نخواهد داشت.

پرهیز از وبگردی های بی هدف

دختران به علت حضور بیشتر در منزل تمایل بیشتر برای حضور در فضای مجازی دارند و البته زمان بیشتری در اختیار، این مطلب به معنای حضور کم پسران در اینترنت نیست، به عبارتی جنس تهدیدهایی که برای دختران است با جنس تهدید پسران متفاوت است و البته آسیب برای خانواده بیشتر و این از روحیه عاطفی دختران ناشی میشود که بیشتر مورد طعمه سودجویان قرار میگیرند.

لذا خانواده ها باید محدودیت هایی به صورت مستقیم و غیرمستقیم برای حضور فرزندان مخصوصا دختران در استفاده از اینترنت اعمال نمایند. شناسایی سایتهای معتبر و تفریحی و خبری و ...

ذخیره آن ها در سیستم و ارائه آن سایت ها به فرزندان جهت استفاده ایشان از جستجوی بی هدف در اینترنت مانع میشود تا فرزندانمان از آسیب فضای مجازی و اتلاف وقت و جوانی در امان بمانند.

استفاده از رسانه ها

استفاده از ظرفیت هایی همچون رسانه های دیداری و شنیداری، روزنامه ها، جملات و نشریات برای نهادینه شدن فرهنگ سایبری و بخش آگاهی های آموزنده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در رادیو، تلویزیون در جهت افزایش آگاهی خانواده در خصوص خطرات ناشی از اینترنت و ساخت و پخش فیلم ها و سریال هایی با موضوع اینترنت و مزایا و معایب آن.

استفاده از پلیس سایبری

آگاهی و هوشیاری بیشتر پلیس سایبری در مورد انواع جدید جرایم رایانه ای و احترام از جهت ناکار آمدن دسیسه های دشمنان در این زمینه و وضع قوانین سختگیرانه تر جهت برخورد با مجرمان اینترنتی و اجرایی نمودن این قوانین

عدم انتشار اطلاعات شخصی و خانوادگی

نوجوانان باید نسبت به عدم انتشار اطلاعات و تصاویر و فیلم های شخصی خود و خانواده حساسیت داشته باشند. محل زندگی و آدرس منزل و محل کار پدر و مادر و دانشگاه و شماره تلفن و... از جمله مسائلی که نباید به فضای مجازی منتشر شوند خانواده ها باید آگاهانه با این مسایل برخورد نموده و به فرزندان خود گوشزد نمایند که به هیچ عنوان فردی نباید اطلاعات زندگی خود را بدهند تا از صدمات و لطمات برخی شیادان در امان بمانند.

وظایف مسئولان

در پیام حضرت آیت الله خامنه ای برای تشکیل این شورا همچنین آمده است:

این شورا وظیفه دارد مرکزی به نام مرکز ملی فضای مجازی کشور ایجاد نماید تا اشراف کامل و به روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی و تصمیم گیری نسبت به نحوه ی مواجهه فعال و خردمندانه ی کشور با این موضوع از حیث سخت افزاری، نرم افزاری و محتوایی در چارچوب مصوبات و رای عالی و نظارت بر اجرای دقیق تصمیمات در همه سطوح تحقق یابد.

اینترنت محلی

اینترنت محلی طرحی است که از مدت ها قبل قرار بود در کشور اجرایی شود اما تاکنون به ثمر نرسیده - بدیهی است که در صورت برقراری چنین شبکه ای، کنترل بر فضای مجازی بسیار آسانتر میشود.

بنابراین انتظار می رود تا مسئولان هر چه سریع تر به برقراری این شبکه اهتمام ورزند.

حضور افراد آگاه در شبکه های اجتماعی

در حال حاضر نیز شاهد حضور افراد آگاه و ارزشی در فضاهایی همچون فیسبوک هستیم که میتوانند با حضور در کنار جوانان و نوجوانان که می خواهند فضای متفاوت را تجربه کنند، ضمن جلب اعتماد آنان به عنوان افرادی آگاه و مسلط به قوانین شرعی، شبهات موجود در ذهن جوانان و هم به افرادی که منحرفانه شبیه پراکنی میکنند پاسخ دهند.

بحث و نتیجه گیری

ارتباط از طریق فضای مجازی در سال های اخیر جایگاه قابل توجهی در بین نسل جوان جامعه ما پیدا کرده است. شبکه های اجتماعی در ابعاد مختلف افراد (فردی و اجتماعی) تأثیر گذارند. در شکل دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم تأثیر گذارند. امروزه با توجه به نقشی که تاکنون در ابعاد مختلف زندگی داشته اند، نمی توان آن ها را نادیده گرفت. در حال حاضر اینترنت ابزاری مناسب برای توسعه ی افکار و اندیشه های بشری محسوب می شود، به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود. افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند، تا دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند. ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه ی نخست اولویت قرار دارد. پیشگیری از آسیب های اجتماعی و توجه والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم میباشد و برای جلوگیری از هم پاشیدگی خانواده ها، والدین باید تا حدودی به فناوری های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آن هاست و هنگامی که بنیان فکری و شخصیت آن ها به صورت نا صحیح شکل گیرد، راه نفوذ شیادان به حریم خصوصی افراد و محیط امن خانواده باز میشود. لذا، چنانچه خانواده ها نسبت به شیوه های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت کافی و لازم را داشته باشند، از انجام بسیاری از جرایم و ارتباطات پنهانی آنان جلوگیری به عمل می آید. از همین روست که رهبر فرزانه ی انقلاب میفرماید: مسئولان وظایف متعدد و مهمی دارند، از جمله افزایش آگاهی های عمومی، تقویت آموزش و پرورش و جدی تر پرداختن به فعالیت های مرکز ملی فضای مجازی، در این صورت می توان از فضای مجازی به عنوان یک فرصت بهره گرفت، بی آنکه تهدیدهای آن برایمان دردسرساز شود.

فهرست منابع

۱. عاملی، سعیدرضا، امپراتوری مجازی و قدرت نرم، تهران انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۹
۲. شریفی، احمد حسین، همیشه بهار: اخلاق و سبک زندگی اسلامی، نشر معارف، ۱۳۹۱
۳. اکبری، ابوالقاسم، اکبری، مینا، آسیب شناسی اجتماعی: انتشارات رشد توسعه، ۱۳۹۰
۴. رحیمی، محمد؛ «عوامل اجتماعی مؤثر بر شکاف به مطالعه مورد شهر خلخال». پایان، کارشناسی ارشد جامعه شناسی؛ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، ۱۳۹۰.
۵. زنجانی زاده، هما؛ «بررسی تأثیرات اینترنت بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان». مجله انجمن جامعه شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۲، ۱۳۸۴.
۶. ستارزاده، داود، «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتیاد به اینترنت و پیامد های آن». فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی، شماره چهاردهم ۱۳۸۶

۷. شکریگی، عالییه؛ «رسانه، زنان و مناسبات خانواده» نشست انجمن جامعه شناسی ایران، ۱۳۹۱
۸. صادقیان، عفت؛ «تاثیر اینترنت بر کودکان و نوجوانان». تهران: مجله الکترونیکی نما، شماره ۴، ۱۳۸۴.
۹. صبوری خسروشاهی، حبیب، ۱۳۸۶، برای آسیب های اجتماعی اینترنت، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۱۰. صادقی امیر (۱۳۹۳) آینده پژوهی فضای سایبر. تهران: مؤسسه انتشارات آینده پژوهی راهبردی.

Pathology of Cyberspace and Family

Hamid Jafarian Yasar¹, Nahid Khodayari², Leila Hasanzadeh³

¹Assistant Professor, Department of Counseling, Farhangian University, Iran

²M.A student in counseling, Islamic Azad University, Branch of Qom, Qom, Iran (corresponding author)

³M.A student in counseling, Islamic Azad University, Branch of Qom, Qom, Iran

Abstract

Today, the information and communication technology has developed in such a way that it has affected every aspect of human life. While the Internet and the services provided by it can be used as a handy tool for exchanging information, it can also be destructive. This article aims to investigate the cyberspace and its negative effects on families. A review and analysis of the information gathered from the library sources and the Internet indicates that the Internet is a powerful tool that may cause corruption besides its providing the means of education and the scientific, social and cultural growth of adolescents. Considering the fact that this is a new phenomenon, it is certainly along with threats. Therefore, future studies of cyberspace should be preceded by gaining further and deeper understanding of the cyberspace. Understanding the consequences of cyberspace in the strategic, cultural and social areas along with the opportunities and threats accompanied by it may sometimes prove effective in understanding the cyber. Phenomena such as role-play and identity change, development and production of moral deformity, real isolationism, network-based social behavior, lifestyle changes, virtual addiction, second life, negative impact on the family, promotion of atheism and violation of privacy are among the consequences of cyberspace. In this study, the authors have investigated the cyberspace and its harmful effects on families and offered strategies to prevent these harmful effects.

Keywords: cyberspace, social disorder, family, social relations, social effects.
